

Horsens-Hammer Hjemstavnforening. Lokalhistorisk Arkiv

Vester Torndal, een af Hammer Bakkers små ydmyge ejendomme

Hvad er det for en ejendom? Lad os kigge lidt på, hvad arkivalier og minder kan fortælle.

Poul Dahl Horsens-Hammer Lokalhistoriske Arkiv

”Du kan tage huset på nakken, når du rejser!” Hvis man får denne besked af husejeren, er huset nok mere skrot end slot. Hvad var det for et hus, og tog lejeren huset på nakken, da han rejste?

Lad os lige til en start se på, hvad det er for et område, der er tale om. Parcellen, hvor huset ligger, har i dag matrikel nummer 5d og er oprindelig udstykket fra matrikel 5, Torndal, Hammer Sogn. Tilbage ved midten af 1800-årene var der stort set kun hede i hele matriklen. Det blev ejet af kongelig majestæt og var hans jagtrevir. Om kongen nogensinde har skudt en buk i området endsiges besøgt det, er tvivlsomt, men ejer det var han. Det blev han ikke ved med at være.

Matrikelkort 1812-1865 for Møgelmoses, Mosens og Torndals jorder.

Det var Dannebrogsmænd Hans Jensen Hørbye, der i 1842 købte en parcel af Torndal Hede, matrikel 5d af "Det Offentlige", som der står i skødet. I 1852 overgik parcellen til sønnen Morten Hansen Hørbye. Han solgte allerede i 1855 videre. Herefter fulgte

Horsens-Hammer Hjemstavnsforening. Lokalhistorisk Arkiv

en lang række ejere af parcellen, der havde et hartkorn på 2 fjerdingkar og 2 ¼ album og var belagt med såkaldt Gammel Skat på 3 rigsdaler og 48 skilling. Arealet var cirka 15 tønne land. Herudover skulle der svares årlig præstetiende på ¼ fjerdingkar rug. 5d var fritaget for kongetiende.

I 1916 overtog Jørgen Jørgensen Vester Torndal. For at finansiere købet oprettede han en obligation på 900 kroner med prioritet i ejendommen til den tidligere ejer. I 1922 blev obligationen overtaget af sagfører Anders Olesen, Nørresundby.

Jørgen Jørgensen flyttede fra Vejgaard til Torndal med sin familie. Ved folketællingen 1921 bestod familien ud over Jørgen af hans hustru Johanne, og deres to børn: Signe, f. 1910 og Henry f. 1912. I Vejgaard havde Jørgen titel af saltværksarbejder¹. Nu blev titlen byttet ud med husmand.

Vester Torndal omkring 1920.

Familien har levet et beskedent husmandsliv. Ud over at dyrke den karrige jord, var Jørgen ringer ved Hammer Kirke. Johanne supplerede indtægterne ved at plukke bær i bakkerne. Én gang årligt skulle de levere flere kilo blåbær på sagfører Olesens kontor i Nørresundby.

Der var sket det, at Jørgen Jørgensen i 1925 havde solgt grunden til sagfører Anders Olesen i Nørresundby. Huset lå altså nu på lejet grund. Sagføreren sagde, at de kunne blive boende, ”men når du flytter, kan du tage huset på nakken”. Han var ikke nogen sart mand den sagfører! Lejen af grunden blev betalt med flere kilo blåbær, der skulle leveres på sagførerens kontor i Nørresundby. Langt senere blev huslejen 600 kroner halvårligt, har Erna fortalt til Poul Nielsen.

Det har dog knebet med pengene, for i 1938 fik arvingerne efter sagføreren, der var død i 1929, pant i huset for 300 kroner. Ejerskabet til parcellen 5d overgik i 1944 til Anton Tscherning Olesen i Vodskov. Senere overgik ejerskabet til Hammergaard.

¹ Jørgen Jørgensen har formentlig arbejdet på Aalborg Saltraffinaderi (Kragelunds Fabrikker), der lå på hjørnet af Jomfru Ane Gade og Stormgade.

Horsens-Hammer Hjemstavnsforening. Lokalhistorisk Arkiv

Johanne Jørgensen foreviget foran huset Vester Torndal.

Erna og Henry foran Vester Torndal ca.1950.

Sønnen Henry Jørgensen blev boende hjemme hos forældrene. I 1937 blev Henry viet til Erna Bak i Hammer Kirke. Erna kom oprindeligt fra Vadum Sogn. Hun havde en søn Poul født 1930. Poul boede det meste af sit liv i Vester Torndal.

De to familier boede sammen i mange år i halvdelen af huset, i den anden del var der dyr. I 1954 købte Henry huset af sin far. Henry var arbejdsmand og havde forefaldende arbejde bl.a. i skoven. Både Henry og Erna plantede gran- og fyrretræer i bakkerne nær og fjern fra Vester Torndal. Erna mente selv, at hun havde tilplantet en stor del af bakkerne nord for Vester Torndal. Henry havde bl.a. arbejde med at passe køer på Hammergaard.

Henry i gang med at lægge årets kartoffelhøst i den gravede kule.

Huset blev lidt efter lidt moderniseret, i begyndelsen af 1950'erne blev der lagt elektricitet ind. Erna har fortalt Poul Nielsen, at da strømmen blev installeret, sad hele familien om aftenen omkring bordet og ventede på lyset. Og oplevelsen var stor, da Henry tændte det elektriske lys. Huset blev dog mere koldt, da de manglede varmen fra husets petroleumslamper!

I begyndelsen af 1960'erne begyndte Henry at udskifte det gamle stråtag med pandeplader fra den gamle brandstation i Rantzausgade i Aalborg. Og efterhånden fik hele huset ny tagbeklædning.

Horsens-Hammer Hjemstavnforening. Lokalhistorisk Arkiv

Huset er ved at blive moderniseret. Henry har monteret nye pandeplader på dele af taget. Henry har skaffet dem fra brandstationen i Rantzausgade i Aalborg. Foto 1964.

I 1988 købte Tonny Nielsen, Hammergaard og dermed også parcellen 5d, Vester Torndal. Henry og Erna blev boende i huset selv om de nu var oppe i årene. Henry døde først og i 1993, da Erna var 82 år gammel, solgte hun huset til Tonny Nielsen og flyttede på Liselund i Vodskov. Her fik hun gode år.

Vester Torndal fotograferet i 1970erne. Nu er stråtaget udskiftet på hele huset. Udhuset, der er fra år 1900, har også fået eternittag. Henry er i gang i kartoffelmarken.

Horsens-Hammer Hjemstavnforening. Lokalhistorisk Arkiv

I 1993 lejede Poul Nielsen Vester Torndal af sin far Tonny Nielsen på Hammergaard. Poul flyttede ind i et, som han har sagt, pibende utæt hus med lerklinede vægge og absolut ingen isolering på loftet. Varmt om sommeren, koldt om vinteren.

I 2004 købte Poul Nielsen parcellen 5d med 16,5 tønde land. Familien havde lagt planer om at opføre et nyt hus på grunden. De blev gennemført, og i sommeren 2005 var det nye hus klar til indflytning. Det oprindelige hus blev fjernet, så i dag ligger der et dejligt hus på grunden med en fantastisk udsigt mod den vestlige del af Hammer Bakker.

Vester Torndal 2005. Det gamle leklinede hus med pandepladerne er væk og et nyt dejligt "skovhus" er opført, hvor Henry havde sin kartoffelmark.

Efterskrift.

Denne beretning om Vester Torndal beror i væsentlig grad på samtaler, som Poul Nielsen har haft med Erna Jørgensen. Artiklen har været bragt i Horsens-Hammer Årbog 2022.

Kilder og litteratur

Skøde- og Panteprotokoller, Aalborg Amt, Kær Herredsfoged 1830 - HAMMER, JETSMARK – 1865, Hammer

Hvetbo Herredsfoged. Realregister 1865 – 1920

Folketællinger for Hammer Sogn

Kirkebog for Hammer Sogn

Kirkebog for Vejgaard Sogn

Henning Bender: Aalborgs industrielle udvikling fra 1735 til 1940. Aalborgs Historie 4. Aalborg 1987. Side 199f og 364

Samtale med Poul Nielsen, Vester Torndal 2021. Poul Nielsen har venligst stillet alle fotografier til rådighed. Foto som han havde fået af Erna Jørgensen. Erna besøgte Poul og hans kone efter, at hun var flyttet på Liselund.